

Gastcolumn

■ Saskia Wools

Dr. S. Wools is manager CitoLab bij Cito te Arnhem

E-mail: saskia.wools@cito.nl

Wat we kunnen leren van diplomazwemmen

Ik ben nooit erg sportief geweest. Als kind zat ik al liever een boek te lezen dan dat ik buiten over het gras rende. Mijn ouders vonden het toch belangrijk dat ik af en toe sportte en daarom ging ik diplomazwemmen. Dat betekent dat ik na mijn A- en B-diploma door ging voor een basiszwemdiploma, zwemvaardigheid, snorkelen en een diploma reddingszwemmen. Veel van mijn zwemvriendinnen gingen vroeg of laat ook wedstrijdzwemmen, maar ik niet, want ik was helemaal niet snel. En eigenlijk ook motorisch niet erg vaardig. Maar, dat was bij diplomazwemmen geen enkel probleem. Iedereen behaalt de leerdoelen op zijn eigen tempo en wanneer iedereen er van overtuigd is dat de zwemmer alle doelen behaald heeft wordt het afzwemmen gepland. Tegen de tijd dat het zover is, is dat natuurlijk een feestje, je weet wat je kunt en je hoeft dat alleen nog een keer te laten zien voor een juichend thuispubliek.

Het behalen van zwemdiploma's is dan ook een perfect voorbeeld van een gebalanceerd assessmentsysteem. Een systeem waarin formatief en summatief toetsen naadloos op elkaar zijn aangesloten. Een systeem waarin gepersonaliseerd leren, individuele leerroutes, onderwijs op maat en flexibele examenmomenten vanzelfsprekend zijn. En, niet onbelangrijk, een systeem waarbij maar zelden kritiek geuit wordt op het summatieve karakter van het examen. Zelfs als dit examen bij zeer jonge kinderen wordt afgenomen.

Als we het afzwemmen vergelijken met andere assessment- of examensystemen vallen een aantal zaken op. Eén van de belangrijkste aspecten in het zwemonderwijs is de constante formatieve toetsing. Die formatieve toetsing vindt plaats tijdens de instructiemomenten of het oefenen, de leraar observeert de zwemmer om te zien of de bewegingen en opdrachten goed uitgevoerd worden. En als vanzelfsprekend, de zwemmer krijgt direct feedback wanneer dat nodig is. Daarnaast wordt af en toe meer formeel met een lijstje geobserveerd welke doelen al beheerst worden: een soort proef-afzwemmen. Soms komt er dan een andere zwemleraar meekijken, maar de eigen leraar kan dit ook doen. Dus ook binnen de formatieve toetsing zijn er verschillende typen aan te wijzen: continu tijdens instructie gericht op feedback, en periodiek om te beslissen of een lerende klaar is voor het examen.

Een ander positief aspect van dit assessmentsysteem is de frequentie van examenmomenten. Het afzwemmen wordt zeer regelmatig georganiseerd. Dit heeft als voordeel dat een zwemmer

die vlak voor het afzwemmen niet alle doelen beheerst niet erg lang hoeft te wachten tot hij of zij alsnog examen kan doen. Dit is bijvoorbeeld heel anders bij de centrale examens van het voortgezet onderwijs waarbij het centrale examen altijd plaats vindt in mei, ook al is een leerling in september al zover om zijn vaardigheden te demonstreren.

Het derde aspect van het zwemdiploma, is dat de leerdoelen die behaald moeten worden voor iedereen glashelder zijn. Het zorgt ervoor dat de zwemmer zelf ook kan inschatten of hij of zij er klaar voor is. De lerende weet daarom ook waar nog aan gewerkt moet worden. Wat minstens zo belangrijk is, het zorgt er voor dat een leerling op het examen nooit voor verrassingen komt te staan. Het is duidelijk wat er moet gebeuren en wat de eisen zijn waaraan de leerling moet voldoen. Dit geeft zelfvertrouwen en draagt uiteindelijk ook bij aan de plezierige ervaring die afzwemmen wordt.

Terugkomend op mijn eigen zwemcarrière, ik ben er pas later achter gekomen dat ik niet erg sportief ben. Ik ging langzamer door de groepen heen dan anderen, maar ik werkte aan mijn eigen ontwikkeling. Door de constante feedback voelde ik me gewaardeerd kreeg ik de aandacht die ik nodig had om te leren. Af en toe ging een vriendinnetje afzwemmen en was ik er nog niet klaar voor, maar het was altijd duidelijk dat dat kwam omdat ik bepaalde zwemslagen of opdrachten nog niet foutloos kon uitvoeren. En zodra ik het wel kon, mocht ik ook afzwemmen, vol zelfvertrouwen, zodat het examen altijd een feestje was. ■

Gesignaleerd

Steeds meer leerlingen speciaal onderwijs doen examen

In een kamerbrief maakt staatssecretaris Sander Dekker de cijfers bekend van het aantal leerlingen op het speciaal onderwijs dat aan een examen meedoet.

Waar in 2011 nog maar 50% van de leerlingen in het speciaal onderwijs meededen aan het centraal examen waren er dat in 2015 65%. Het is belangrijk dat ook leerlingen in het speciaal onderwijs mee kunnen doen aan een examen om een diploma te kunnen halen. Met dat diploma hebben ze meer kansen op werk of op een vervolgstudie. De sector en de overheid zetten zich al een aantal jaren samen in om meer leerlingen een kans te geven. Dat beleid werpt vruchten af.

<https://www.rijksoverheid.nl/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2017/04/03/kamerbrief-over-examen-het-voortgezet-speciaal-onderwijs>